

Prof. zw. dr hab. Elżbieta Kawecka-Wyrzykowska
Szkola Główna Handlowa

Laudacja

Powierzono mi zaszczytne zadanie przedstawienia sylwetki przyszłego doktora *honoris causa* naszej uczelni, Pana José Manuela Durão Barroso. Zadanie miłe, bo któż z nas nie zna tej wybitnej postaci życia politycznego Europy, człowieka, który wniósł istotny wkład w proces rozwoju integracji europejskiej. Chciałabym przedstawić teraz drogę życia Pana José Barroso, która doprowadziła go do dzisiejszej pozycji w nauce oraz polityce.

Zainteresowania naukowe w sferze stosunków międzynarodowych towarzyszyły Panu José Barroso od wczesnej młodości. Urodził się w 1956 r. w Lizbonie. Studiował prawo i politologię na uniwersytecie w rodzinnej Lizbonie i studia te ukończył z wyróżnieniem. Kontynuował edukację w Uniwersytecie Genewskim, gdzie uzyskał - także z wyróżnieniem - dyplom ukończenia studiów europejskich, a następnie dyplom magisterski na podstawie pracy pt. „System polityczny Portugalii a integracja europejska”. Kontynuował kształcenie podczas licznych staży i kursów w wielu ośrodkach akademickich w świecie, m.in. na uniwersytecie Columbia (Nowy Jork), uniwersytecie Georgetown (Waszyngton), w Międzynarodowym Instytucie Uniwersyteckim (Luksemburg) oraz w Europejskim Instytucie Uniwersyteckim we Florencji. Był też stypendystą Konfederacji Szwajcarskiej, Komisji Wspólnot Europejskich, Fundacji Volkswagenwerk, NATO oraz Narodowego Funduszu Szwajcarskiego na rzecz Badań Naukowych.

W rodzinnej Lizbonie rozpoczął pracę jako asystent na Wydziale Prawa Uniwersytetu Lizbońskiego. Pracował też jako asystent w Katedrze Nauk Politycznych Uniwersytetu Genewskiego. Prowadził gościnne wykłady w *Department of Government* oraz *School of Foreign Service* (Centrum studiów europejskich i niemieckich) Uniwersytetu Georgetown. W latach 1995-1999 pełnił funkcję dyrektora Departamentu Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Lusiada w Lizbonie.

Pokaźny jest dorobek naukowy Pana José Barroso. Jest On autorem licznych i liczących się publikacji z zakresu nauk politycznych, stosunków międzynarodowych oraz integracji europejskiej. Jego przemyślenia nt. systemu władzy znalazły odbicie m.in. w książkach pt. *Sistema de Governo e Sistema Partidário*, [System rządzenia a system partyjny, współautorstwo], 1980; *Mudar de modelo* [Zmiana modelu, autorstwo], 2002 i "*Reformar: Dois Anos de Governo* [Reformy: Dwa lata rządów, autorstwo], 2004 oraz w wielu

artykułach, encyklopediach i innych publikacjach. W kilku tomach pt. *A política externa portuguesa* [Polityka zagraniczna Portugalii] wydane zostały jego wywiady i komentarze nt. polityki zagranicznej Portugalii. Polityką zagraniczną zajmował się też od strony badawczej i napisał na ten temat kilka artykułów opublikowanych w różnych czasopismach naukowych.

Wiele prac (wszystkie niesposób tu wymienić) poświęconych jest idei integracji europejskiej i jej znaczenia dla Portugalii, np. *Le système politique portugais face à l'intégration européenne*, [System polityczny Portugalii a integracja europejska], książka wydana w Lizbonie i Lozannie w 1983 r.; *Politica de Cooperacao* [Polityka współpracy] z 1999 r.; *Uma Certa Ideia de Europa*, 1999; [Konkretna idea Europy], *A ideia de Europa*, [Wizja Europy, współautorstwo], 2005.

Drugą – obok zainteresowań naukowych – i jak się okazało silniejszą oraz pełną dużych sukcesów pasją życiową Pana José Barroso była i jest pasja polityczna, a Jego równoległe zaangażowanie w nauce niewątpliwie pozytywnie oddziaływało na dokonania w polityce. Polityką Pan José Barroso zaczął zajmować się już jako student, działając w ruchu, który przyczynił się do upadku wojskowej dyktatury w Portugalii 1974 r. w okresie tzw. „rewolucji goździków”. W grudniu 1980 r. wstąpił do centroprawicowej Partii Socjaldemokratycznej (PSD), w której zajmował stopniowo coraz bardziej odpowiedzialne stanowiska: od członka krajowej Rady PSD do przewodniczącego partii; na to ostatnie, najwyższe w partii stanowisko, został wybrany po raz pierwszy w maju 1999 r., a następnie trzykrotnie powtórzył swój sukces wyborczy.

W 1985 r. (w wieku 29 lat) został wybrany na posła do parlamentu i był nim przez sześć kolejnych kadencji. Po raz pierwszy zetknął się wtedy ze sprawami „wielkiej polityki”, sprawując w latach 1995-1996 funkcję przewodniczącego parlamentarnej Komisji Spraw Zagranicznych. Także w 1985 r. rozpoczął pracę w administracji rządowej, gdzie szybko awansował. Najpierw był podsekretarzem stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Dwa lata później (w 1987 r.) przeszedł do Ministerstwa Spraw Zagranicznych, gdzie był przez 5 lat sekretarzem stanu ds. zagranicznych i współpracy. W 1992 r. objął stanowisko ministra spraw zagranicznych, które zajmował do przegranych przez PSD wyborów powszechnych w 1995 r. Po dojściu PSD ponownie do władzy w 2002 r. został wybrany premierem rządu Portugalii. Kierował rządem do lipca 2004 r., kiedy to przywódcy państw członkowskich UE powierzyli Mu funkcję przewodniczącego Komisji Europejskiej.

Niemal w całym okresie swej politycznej aktywności Pan José Barroso angażował się w różne misje międzynarodowe wspierające rozwój demokracji i umacnianie pokoju na świecie. Między innymi działał w międzynarodowych misjach na rzecz pokojowego

rozwiązania wojny domowej w byłej portugalskiej kolonii Angoli: w 1990 i 1991 r. patronował zawarciu w Angoli porozumień pokojowych. Wspierał także niepodległość Wschodniego Timoru, byłej kolonii portugalskiej, a później prowincji indonezyjskiej. Był przewodniczącym delegacji IDEA (Międzynarodowy Instytut na rzecz Demokracji i Pomocy Wyborczej, Sztokholm) w Bośni i Hercegowinie we wrześniu 1996 r. i doradcą Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw procesu pokojowego w Afryce (Tanzania) w październiku 1997 r. Uczestniczył też w różnych nieformalnych grupach doradczych działających przy Sekretarzu Generalnym ONZ.

Wybór Pan José Barroso na szefa Komisji Europejskiej okazał się bardzo trafny, i to z wielu powodów. Do pełnienia tej funkcji był On bardzo dobrze przygotowany, wcześniej bowiem zaczął poznawać realia integracji europejskiej. Już w czasie studiów, w 1979 r. założył uniwersyteckie stowarzyszenie studiów europejskich. Od 1991 r., tj. od czasu wznowienia działalności przez sekcję portugalską, był członkiem Ruch Europejskiego. Później, w okresie pełnienia wielu funkcji w kolejnych rządach w Portugalii miał okazję dobrze poznać specyfikę funkcjonowania Unii Europejskiej i pracy jej instytucji. W sposób praktyczny zetknął się bliżej ze sprawami EWG w trakcie swej wieloletniej pracy w Parlamencie Portugalii oraz pracy w rządach, których był członkiem. Jako minister spraw zagranicznych uczestniczył wielokrotnie w posiedzeniach Rady Ministrów EWG, spotkaniach Rady Europejskiej; także w wielu nieformalnych spotkaniach ministrów spraw zagranicznych, spotkaniach Wspólnota Europejska – Grupa Rio, itd. Gdy Portugalia po raz pierwszy objęła przewodnictwo w Radzie Ministrów EWG w 1992 r. Pan José Barroso koordynował prace delegacji Wspólnoty na Konferencji ONZ w sprawie środowiska i rozwoju (Szczyt Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 r.).

Dla pomyślnego sprawowania przez Niego odpowiedzialnej funkcji przewodniczącego Komisji Europejskiej ważniejsze jednak - od uzyskanej wiedzy w sferze zarządzania zespołami ludzkimi i znajomości pragmatyki urzędniczej - okazały się względy merytoryczne, Jego wizja obecnej i przyszłej roli Unii Europejskiej w procesach integracji państw i narodów.

Pan José Barroso objął kierownicze stanowisko Komisji Europejskiej w bardzo trudnym dla Unii okresie. Słaba była jej pozycja konkurencyjna w świecie. Istniało poważne ryzyko nasilenia terroryzmu, którego zwalczanie na obszarze wielu państw bez granic wewnętrznych jest szczególnie trudne. Realizacja Strategii Lizbońskiej, mającej uczynić Unię bardziej konkurencyjną i innowacyjną, napotykała na istotne przeszkody. Narastała presja konkurencyjna dostawców chińskich, hinduskich i z innych szybko rozwijających się państw,

wymuszając na producentach europejskich kosztowne dostosowania. W tym samym czasie Unia powiększyła się o 10 nowych członków, głównie z grupy państw Europy Środkowej i Wschodniej, którzy wnieśli do niej własne niełatwe sprawy. Zaś w społeczeństwach starej Unii narastała fala eurosceptycyzmu i zwątpienia w sens integracji, zaostrzona faktycznymi i rzekomymi skutkami rozszerzenia.

Przewodniczący José Barroso stanął zatem w obliczu – z jednej strony – ogromnych wyzwań, a z drugiej – wielkich oczekiwań na zmiany i nadziei na skuteczniejsze działanie Unii oraz poprawę jej społecznego odbioru. W tej sytuacji, program działania nowego przewodniczącego Komisji zawierał na pierwszym miejscu przybliżenie Unii obywatelom, czytelniejsze wyjaśnienie jej sensu i metod działania oraz uzyskanie poparcia społecznego dla bardziej śmiałych proeuropejskich rozwiązań. Drugim priorytetem przewodniczącego José Barroso stało się zapewnienie nowym członkom Unii Europejskiej ich pełnego i równoprawnego włączenia do mechanizmów funkcjonowania ugrupowania. Widocznym obszarem działań w tym zakresie były Jego starania o dobry budżet dla całej Unii i dla nowych państw członkowskich na lata 2007-2013. Zabiegał też o to, by unijne pieniądze stały się bardziej dostępne dla potencjalnych beneficjentów, by mniej było biurokratycznych procedur utrudniających w praktyce ich wykorzystywanie. Podkreślał, że „tu nie chodzi tylko o budżet; to nie jest tylko kwestia pieniędzy; tu chodzi o dużo więcej, o spójność i wiarygodność”. To w dużej mierze stanowczości przewodniczącego José Barroso, Polska zawdzięcza, że od 2007 r. jest największym beneficjentem środków strukturalnych z unijnego budżetu. Środki te stwarzają szansę, jakiej Polska jeszcze nie miała: wielkiej modernizacji i rozwoju gospodarki oraz stworzenia długookresowych trwałych podstaw jej wysokiej międzynarodowej konkurencyjności. Z myślą o nowych członkach, ale i konkurencyjności całej gospodarki unijnej, przewodniczący José Barroso wielokrotnie apelował o szybsze otwarcie rynków pracy przez państwa starej Unii dla pracowników z nowych państw członkowskich.

Sprawą wielkiej wagi dla nowych członków Unii – w szczególności dla Polski - jest pryncypialne stanowisko przewodniczącego José Barroso w kwestii współpracy gospodarczej z Federacją Rosji. Dał temu wyraz, stwierdzając w jednym z wywiadów, że jeśli Rosja pragnie ścisłej współpracy z Unią, to „jest sprawą niezwykle ważną by uświadomiła sobie, że Unia opiera się na zasadach solidarności i problemy jednego z państw członkowskich uważane są za problemy wszystkich członków Unii”. I dodał "Polski problem jest problemem europejskim. Podobnie jak problemy Litwy czy Łotwy".

Przewodniczący José Barroso jest też utalentowanym negocjatorem. Wielokrotnie łagodził różne konflikty w procesie wypracowywania stanowisk i podejmowania ostatecznych decyzji, nieuniknione w zróżnicowanej UE liczącej poprzednio 25, a teraz 27 państw członkowskich, o niejednakowym poziomie rozwoju gospodarczego i różnym rozwoju historycznym. Udało Mu się nawiązać dobre relacje z przywódcami państw członkowskich UE, co procentowało wielokrotnie w trudnych okresach, gdy różnice stanowisk państw członkowskich wydawały się nie do pokonania. Ta cecha charakteru przewodniczącego José Barroso jest szczególnie przydatna dzisiaj przy pracach nad Traktatem reformującym, który ma zastąpić tzw. traktat konstytucyjny, odrzucony w referendum we Francji i w Holandii. W tej kwestii Pan José Barroso mówił po zakończeniu unijnego szczytu w czerwcu br.: „Nowy traktat wzmocni zdolność Europy do działania, natomiast jego nieuchwalenie będzie największą porażką polityków naszego pokolenia. Wszystkie kraje odczują tego negatywne konsekwencje”.

Przewodniczącego José Barroso cechuje duże poczucie sprawiedliwości i równości szans wszystkich państw i obywateli. Zaakceptował większą, niż ma niejeden rząd, liczbę komisarzy-kobiet, bo aż 8 na 27 wszystkich członków Komisji Europejskiej. Reprezentując kobiety odnotowują ten fakt szczególnie pozytywnie.

Mąż stanu i polityk tej rangi, co Pan José Barroso, nie mógł być niezauważony i niewyróżniony, zarówno we swym własnym kraju, jak też poza jego granicami. Został uhonorowany wieloma nagrodami i tytułami. W 1996 r. otrzymał portugalski *Grã-Cruz da Ordem Milibar de Cristo* (Wielki Krzyż Orderu Rycerskiego Chrystusa). W 1992 r. uzyskał nagrodę wydawnictwa *Casa da Imprensa* w dziedzinie nauk politycznych, w 1993 r. tytuł Światowego Lidera Jutra przyznany przez Światowe Forum Gospodarcze, w latach 1991 i 2004 - tytuł „Osobowości Roku” przyznany przez portugalskie Stowarzyszenie Prasy Zagranicznej. W lutym 2007 r. otrzymał od polskiej organizacji *Business Centre Club* Nagrodę Specjalną za „kierowanie Komisją Europejską, przyczynienie się do integracji Polski z Unią Europejską i zaangażowanie na rzecz przyznania Polsce wielu miliardów euro w ramach funduszy strukturalnych”. W kwietniu 2007 r. *European Institute* w Waszyngtonie przyznał Mu nagrodę *Transatlantic Leadership*. Został też wybrany „Człowiekiem roku 2006” przez prestiżowy magazyn *European Voice*.

Pan José Barroso był też wielokrotnie wyróżniony tytułem doktora *honoris causa*, w tym przez:

- Uniwersytet Rogera Williama w Rhode Island (USA), 2005,
- Uniwersytet Georgetown (USA, doktorat w dziedzinie nauk humanistycznych), 2006,

- Uniwersytet w Genui (nauki polityczne), 2006,
- Uniwersytet Kobe (Japonia), kwiecień 2006,
- Uniwersytet Cândido Mendel w Rio de Janeiro (nauki społeczne i humanistyczne), czerwiec 2006,
- Uniwersytet w Edynburgu (nauki ścisłe), listopad 2006,
- honoris causa HEC, campus HEC Paryż,
- Uniwersytet „La Sapienza” w Rzymie, (nauki ekonomiczne) styczeń 2007.

Proszę Państwa,

Tytuł doktora *honoris casusa* przyznaje się za wybitne zasługi. Jest rzeczą oczywistą, iż w przypadku Pana José Barroso mamy osobę w pełni godną takiego wyróżnienia.

Uhonorowanie Pana, Panie przewodniczący, tytułem doktora *honoris causa* SGH, tym najbardziej zaszczytnym tytułem, jakim uczelnia może obdarzyć zasłużoną osobę, jest wyrazem uznania naszego środowiska akademickiego dla Pana osiągnięć w nauce i zasług w procesie pogłębiania oraz poszerzania integracji europejskiej, a w szczególności dla pełnego i równoprawnego włączenia do Unii Europejskiej jej nowych członków. Jest to Pański pierwszy tytuł doktora honorowego z kręgu 12 nowoprzyjętych państw do Unii Europejskiej. Szczerze życzę Panu następnych, bowiem naprawdę godnie reprezentuje Pan Unię Europejską, jak też swój ojczysty kraj, Portugalię. Był czas, w epoce wielkich odkryć geograficznych, kiedy Portugalia i Hiszpania, za zgodą ówczesnego papieża Aleksandra VI, podzieliły oceany świata na dwie strefy swoich wpływów, wschodnią i zachodnią. Dzisiaj natomiast Pan, były premier rządu swego kraju, integruje Europę. I powiedzmy otwarcie: tak jest lepiej.

Na zakończenie pragnę dodać, iż – jako profesorowi SGH i profesorowi Jean Monnet, powołanemu na to stanowisko decyzją Komisji Europejskiej z 1997 r. - jest mi wyjątkowo miło pełnić rolę promotora w przewodzie doktorskim *honoris causa* Pana José Manuela Durão Barroso. Panie Przewodniczący, witam w gronie społeczności Szkoły Głównej Handlowej i serdecznie gratuluję Panu tytułu *honoris causa* naszej Alma Mater.